

EN KOLD VINTERNAT

AF

SYBILLA V. KOBMAND

NORTH HOLLYWOOD - CALIFORNIA

8. JANUAR 1969

10. januar 1945 i **Østprøjsen**. En lille landsby - tæt på militærbasen **Stablack** med kæmpestore fangelejre omkring - ligger skjult fra hovedvejen af store snedriver. Da jeg kiggede ud af vinduet fra børneværelset ovenpå, så jeg freden afbrudt af maskingeværid fra de hurtige, lavtflyvende russiske flyvemaskiner, som vi kaldte "møl".

Vores gårdejendom var fyldt med familier fra vores hovedgård (ca. 120 km væk mellem **Angerburg** og **Goldap**), som vi allerede havde forladt i **efteråret 1944**, da russerne brød gennem den vigende tyske front dybt inde i hjertet af **Østprøjsen**. Kastet tilbage igen i nogle få korte vinteruger nærmede de sig nu fra alle sider, og vi vidste ikke længere, hvad vi skulle gøre. Min forvalter og jeg havde redet ud til den anden side af basen for at tjekke forholdene på vejene og en mulig flugvej. Det så umuligt ud.

Flygtninge med bylter på ryggen eller trækkende små trækvogne blandede sig med infanteri, tankafdelinger og militære køretøjer, som bevægede sig omkring i alle retninger. De flygtende kunne fortælle skrækhistorier om voldtægt og nådesløse drab udført af russerne. Modløse vendte vi tilbage. Jeg bar den tunge byrde, som ansvarlig for mine landarbejdere, familier uden fædre, unge mødre som mig selv med børn, nogle gamle folk, invalide og nogle krigsfanger, som var en virkelig støtte med hjælp og opmuntring.

Om nogle få dage ville jeg blive 30 år gammel. Jeg havde fire børn - fra ni måneder til 6 år - og at forsvare dem og de 30 børn betroet mig, at føre dem sikkert ud af dette kaos og en ufattelig grusom krig og menneskeødelæggelse var min eneste grund til en så stærk overlevelsesvilje, at jeg i dag, når jeg ser tilbage undrer mig over, at jeg havde modet til at forsøge denne umulige opgave.

Min ægtemand, seksten år ældre end mig, var blevet indkaldt til Hæren tre måneder tidligere. Den dag vendte han pludseligt tilbage på en kort orlov. Han så ændret og bekymret ud, mens han fortalte om krigen, om opløsningen og forvirringen blandt tropperne, og at vi allerede havde tabt krigen. Så fortalte han mig, at han ikke ville vende tilbage til sin militærpost, og jeg lyttede i vantro, da han foreslog, at vi måske kunne lave venskabelige arrangementer med de erobrende russere. Jeg forstod ikke min mand. Jeg var klar over, at han ikke længere havde noget håb for os. Han havde altid været en modstander af naziregimet og vi havde lidt meget på grund af det. Han havde altid haft stærke overbevisninger om ret og vrang - han var aldrig bange - men vi vidste, at skæbnen for en desertør på den tid var det nærmeste træ, og at der var nok partifanatikere omkring, som ville finde tilfredsstillelse ved at gøre en "god gerning" på den måde. Jeg kunne ikke græde, jeg kunne ikke skribe, jeg kunne ikke tænke. Jeg vidste blot, at jeg ikke ønskede, at den mand jeg elskede skulle hænge fra et træ. Jeg følte mig så alene og kold indeni. Der var ingen andre, jeg kunne tale med, men jeg talte hele natten til min mand. Hvordan? Som en mor til sit barn? Som en hustru til manden hun ægtede for at leve med i lyst og nød? Og da vi blev tavse og endnu et daggy krøb frem på denne iskolde vinterdag, vidste vi begge, at vi måtte adlyde de regler, der var i den tjeneste vi var i - i dette tilfælde Hæren. Selv på den tid - **januar 1945** - hvis vi skulle have noget håb for en fremtid for os, vore børn og folk omkring os, havde vi ikke råd til at miste vores selvrespekt som mennesker. Hvordan ellers skulle vi kunne være os selv bekendte bagefter?

Op ad formiddagen sad vi tavse på en slæde på vej til **Pr. Eylau**. Vores forvalter styrede hestene. Deres klokker lød blødt, da det begyndte at sne igen. I udkanten af byen standsede slæden. Herfra skulle jeg tilbage på min egen hest, for slæden skulle 30 km videre til stedet, hvor min mands deling var stationeret. Vi var ude af stand til at tale. I et kort øjeblik holdt han mig i sine arme og prøvede blidt at kysse tårerne væk fra mine øjne. Så tog han hurtigt fat i tøjlerne og de fortsatte kørslen. Jeg blev stående og så indtil slæden forsvandt i det grå landskab og sneen. Det var et ensomt ridt tilbage. Jeg så aldrig min mand igen.

To dage senere, efter militærordre om at forlade gården, gik det af sted i fem vogne med 35 børn og alle, som havde været med os siden vores første udvandring i **efteråret 1944**, ad veje fyldt med flygtende mennesker som os selv - og al slags militær. Jeg red bag mine vogne bønfoldende, at jeg ville have styrke til at tage mig af dem, der var i min forvaring, og med desperate tanker på min mand, hvis styrke og vejledning jeg nu havde behov for mere end nogensinde. I virkeligheden vidste jeg ikke på det tidspunkt, at jeg skulle gå så meget lidelse og sorg igennem som ingensinde et menneskehjerte kunne bære og stadig leve videre. Jeg mistede min ældste dreng under et russisk artilleriangreb, men fandt ham syv en halv måned senere på den anden side af **Østersøen**.

Fire måneder senere måtte jeg lægge mit søde pigebarn i en hvid kiste sammen med fire andre spædbørn, alle taget bort af en mæslinge-epidemi i et fremmed land. Jeg ville ønske, at jeg kunne have ligget sammen med hende, men der var to andre børn, der ventede på at deres mor skulle komme tilbage fra kirkegården. Vi var alle ramt af sygdomme, sult og kulde. Vi havde mistet alt, hvad vi ejede. Jeg opgav aldrig håbet for min søn, som var forsvundet i **Vestprøjsen (Neustadt)**. Jeg fandt ham sikker i **Danmark**, et utroligt mirakel, som for mange andre af os, der blev bragt i live ud af **Gdynia (Götenhafen)** og over **Østersøen**. Vi var to et halvt år i en flygtningelejr, men i det mindste havde jeg tre af mine børn hos mig.

Min forvalters familie med børn og børnebørn var sikkert kommet til **Danmark**; han selv var - trods sine 65 år - taget af skibet før vi afsejlede, for at hjælpe med at grave skyttegrave. Alle de andre nåede sikkert til en by i **Pommern**, men ville ikke fortsætte flugten, da russerne stod uden for byen. Det tog dem mange år før de blev overflyttet til **Vesttyskland**, og de og deres børn måtte udføre hårdt arbejde. Min mand døde i en russisk fangelejr i **Litauen**, uvidende om at vi måtte forlade vores hjem og land uden mulighed for at vende tilbage; hans tanker har på en lykkelig måde været med os og en fremtid på vores gård. Difteritis endte hans liv.

Til trods for at skæbnen havde bragt mig til kanten af ødelæggelse, til trods for det tragiske tab af min lille datter og ægtemand, undslap vi rædslerne ved de umenneskelige lidelser for dem, der blev tilbage eller ikke lykkedes at flygte og dem, der døde på vej til **Siberien** eller hvis skib sank til bunden af **Østersøen** efter bombeangreb.

Engang under vores ulykkelige rejse så jeg mine to små drenge stå med undrende øjne og stirre op på et træ. En soldat, som var blevet fanget, hang dinglende i kulden: Jeg vidste, at vores beslutning havde været rigtig. Mine børn er vokset op med respekt for deres far og en kærlig sorg over hans tidlige bortgang.

Nu boende i **de Forenede Stater** på fjortende år og gift med den mand jeg mest af alt kan takke for genkomsten af min forsvundne søn. Jeg har en ung datter igen og tre vidunderlige børn alle gifte. Tiden har helet sårene i hjertet, men jeg har ikke glemt, og jeg er så taknemmelig for hver levende dag.

Stalag I-A var en tysk krigsfangelejr i nærheden af landsbyen **Stalack** - ca. 8.5 km (5.3 mil) nordvest for **Preußisch Eylau, East Prussia** (nu **Bagrationovsk** i russiske **Kaliningrad Oblast**)
Lejren blev bygget sidst i **1939** af polske krigsfanger.
I **1940** blev polakkerne forenet med belgiske og franske fanger -
- og af russiske i **1941**.
Nogle britiske og italienske fanger var der også.
Den **25. januar 1945**, da russerne nærmede sig -
- blev lejren forladt og alle fanger evakueret til vest.

Gdynia

Byen og havnen blev besat i **september 1939** af tyske tropper -
- og navngivet **Gotenhafen** efter **Goterne** -
- en germansk stamme, som havde levet i området.
Omkring **50,000** polske beboere, som efter **1920** -
- var blevet bragt til området af den polske regering -
- efter beslutningen om at udvide havnen -
- blev udvist til den tyske besættelseszone.

From Wikipedia, the free encyclopedia